

NORGES HØYESTERETT

Den 18. september 2012 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Tjomsland, Skoghøy og Matheson i

HR-2012-01795-U, (sak nr. 2012/1445), sivil sak, anke over beslutning:

A

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Anken gjelder beslutning av lagmannsretten om å avslå søknad om fri sakførsel i ankesak etter barneloven.
- (2) Oslo tingrett avsa 13. mars 2012 dom med slik slutning:
 - "1. **B, født 15.03.2007, skal ha samvær med sin mor, A, annenhver måned. Samværene skal være av inntil en times varighet, samt under tilsyn og med tolk. Tilsynsføreren skal gripe inn og eventuelt avslutte samværet dersom dette ikke utøves til det beste for barnet.**
 2. **C skal ha foreldreansvaret alene for B, født 15.03.2007.**
 3. **I sakskostnader betaler A til det offentlige kr. 50.000,--kronerfemtitten – og til C kr. 22.266,--kronertjue tusentohundredeogseks – innen to -2- uker fra forkynnelsen av denne dom."**
- (3) A, som hadde hatt fri sakførsel for tingretten etter rettshjelpsloven § 16 andre ledd, jf. § 11 andre ledd nr. 1, anket dommen til Borgarting lagmannsrett og søkte samtidig om fri sakførsel også for lagmannsretten. I brev 13. juni 2012 avslo forberedende dommer i lagmannsretten søknaden under henvisning til at det var urimelig å gi fri sakførsel for lagmannsretten, jf. rettshjelpsloven § 16 femte ledd.
- (4) A har påanket beslutningen til Høyesteretts ankeutvalg. Hun har i korte trekk anført at det er urimelig å avslå søknaden. Oslo tingrett har bare gitt svært begrenset samvær. Det er barnets beste at samværet trappes opp. Mors problemer er en reaksjon på de tidligere rettsavgjørelsene.
- (5) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker:
- (6) Den angrepne beslutning er truffet av lagmannsretten som første instans, og ankeutvalgets kompetanse er da begrenset i samsvar med tvisteloven § 29-3 tredje ledd, som fastsetter:

"En beslutning kan bare ankes på det grunnlag at retten har bygd på en uriktig generell lovforståelse av hvilke avgjørelser retten kan treffe etter den anvendte bestemmelse, eller på at avgjørelsen er åpenbart uforsvarlig eller urimelig."

- (7) Alternativet "uriktig generell lovforståelse av hvilke avgjørelser retten kan treffe etter den anvendte bestemmelse" omfatter ikke bare avgjørelsens art, men også innhold. Dette innebærer at utvalget fullt ut kan prøve lagmannsrettens generelle lovtolkning, se Rt. 2011 side 1469 avsnitt 7 med henvisninger.
- (8) Etter rettshjelpsloven § 16 femte ledd skal det ikke innvilges fri sakførsel etter § 16 andre til fjerde ledd "dersom det er urimelig at det offentlige betaler for bistanden". I lovforarbeidene er det uttalt at dette er en "unntaksbestemmelse som forutsettes brukt med varsomhet", og at den er ment å være en "sikkerhetsventil for de tilfelle hvor det for rettshjelpsmyndigheten fremstår som klart at fri sakførsel ikke bør gis", se Ot.prp. nr. 91 (2003–2004), side 56. Dette er fulgt opp i rundskriv G-2005-12. Det er her uttalt at det ved vurderingen blant annet skal legges vekt på tvistegjenstandens størrelse, at rettshjelpsloven ikke skal bidra til unødvendige rettssaker, om saken har sitt utspring i forhold søker selv har ansvaret for, om det synes rimelig å forlike saken eller løse tvisten på annen måte, og om en part som anker, har hatt fri sakførsel for underinstansen. I rundskrivet er det særlig fremholdt at det offentlige ikke skal yte fri sakførsel i "rene bagatellsaker", og at det "normalt [er] urimelig å innvilge fri sakførsel i saker som bærer klart preg av å bunne i høyt konfliktnivå, krangel, kverulering eller ren sjikane". Ved vurderingen av om det er urimelig at det offentlige skal betale for bistanden, vil det også være et moment hvorvidt saken er prosedabel, men det skal likevel ikke foretas noen ren prosedabilitetsvurdering, se Rt. 2006 side 588 og Rt. 2006 side 591.
- (9) Som begrunnelse for å avslå søknaden om fri sakførsel uttaler forberedende dommer i lagmannsretten blant annet:
- "Fri rettshjelp for lagmannsretten for ankende part som har hatt fri sakførsel for tingretten, innvilges kun dersom det foreligger spesielle forhold som tilsier at det er rimelig."**
- (10) Denne uttalelse gir uttrykk for en uriktig forståelse av urimelighetskriteriet i rettshjelpsloven § 16 femte ledd. Som det fremgår av det utvalget har fremholdt ovenfor, er det ved vurderingen av om en part som anker, skal innvilges fri sakførsel for ankeinstansen, et relevant moment hvorvidt vedkommende hadde fri sakførsel for underinstansen. Det er imidlertid ikke riktig – som forberedende dommer i lagmannsretten har lagt til grunn – at en part som anker, som hovedregel ikke skal få fri sakførsel for ankeinstansen dersom vedkommende hadde det for underinstansen, og at fri sakførsel for ankeinstansen bare kan innvilges dersom det "foreligger spesielle forhold som tilsier at det er rimelig".
- (11) Lagmannsrettens beslutning må etter dette oppheves.
- (12) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G :

Lagmannsrettens beslutning oppheves.

Jens Edvin A. Skoghøy
(sign.)

Steinar Tjomsland
(sign.)

Wilhelm Matheson
(sign.)

Riktig utskrift: